

Milli Prodüktivite Merkezi
"Türkiye'nin Verimlilik Merkezi"

RİZE İLİ
TURİZM SWOT
(Güçlü / Zayıf Yönler, Fırsatlar / Tehditler)
ANALİZİ

NURAY KANSIZ

Milli Prodüktivite Merkezi
Karadeniz Bölge Müdürü

ŞEBNEM AKIN ACUNER

Milli Prodüktivite Merkezi
Karadeniz Bölge Müdürlüğü Uzmanı

Rize, 2007

İÇİNDEKİLER

Çizelgeler Listesi.....	3
Rize ili Turizm SWOT Analizi Katılımcı Listesi.....	4
Giriş.....	5
1. Yöntem.....	6
2. Turizm İle İlgili Genel Bilgiler.....	6
2.1. Turizmin Tanımı.....	6
2.2. Turizmde Sürdürülebilirlik Gereğinin Ortaya Çıkması.....	8
2.3. Türkiye’de Turizm.....	9
2.4. Doğu Karadeniz Bölgesi’ne Genel Bakış.....	10
2.5. Rize İlinin Turizm Olanakları Yönünden Değerlendirilmesi.....	12
2.5.1. Doğa Turizmi.....	13
2.5.2. İnanç Turizmi.....	15
2.5.3. Kültür Turizmi.....	15
2.5.4. Sağlık Turizmi.....	16
2.5.5. Kuş Gözlemciliği.....	16
2.5.6. Rekreasyonel Turizm.....	17
3. Rize İli Turizm SWOT Analizi Değerlendirmeleri.....	17
3.1. İçsel Analiz (Güçlü/Zayıf Yönler).....	17
3.2. Çevresel Analiz (Fırsatlar/Tehditler).....	23
3.3. Örnek Eylem Planı.....	25
4. Sonuç ve Öneriler.....	26
Yararlanılan Kaynaklar.....	28

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Rize İlindeki Konaklama Tesisleri.....	12
Çizelge 2. Rize İlindeki Önemli Yaylalar.....	13
Çizelge 3. Rize İlindeki İnanç Turizmi Açısından Önemli Eserler.....	15
Çizelge 4. Rize İlindeki Kültür Turizmi Açısından Önemli Eserler.....	15
Çizelge 5. Rize İli Turizmi Güçlü Yönler Analizi.....	17
Çizelge 6. Rize İli Turizmi Zayıf Yönler Analizi.....	19
Çizelge 7. Rize İli Turizminin Gelişmesine Yönelik Fırsatlar.....	24
Çizelge 8. Rize İli Turizminin Gelişmesinin Önündeki Tehditler.....	24

**RİZE İLİ TURİZM SWOT ANALİZİ
KATILIMCI LİSTESİ**

	Adı Soyadı	Kurum/Kuruluş Adı
1	İsmail Hocaođlu	İl Kùltür ve Turizm Müdürü
2	Ramazan Aydođan	Rize Ticaret ve Sanayi Odası
3	Hakkı Őeker	Rize Ticaret ve Sanayi Odası
4	Metin Çolak	Vesile Otel
5	Daniş Mete	Karadeniz Dalgıçlar
6	Halil Demirci	Güneysu İlçe Turizm Müdürlüğü
7	Hüseyin Şahin	Çamlıhemşin Doğa Sporları
8	Mehmet Emin Ayhan	KORK
9	İbrahim Sarı	Rize Belediyespor
10	Ahmet Çınar	Karadeniz TV
11	Gökhan Uzun	Kaçkar TV
12	Arzu Akoluk	İl Çevre ve Orman Müdürlüğü
13	Levent Canođlu	Hotel Dedeman
14	Alaattin Özyurt	Hotel Dedeman
15	Cengiz Dil	Hotel Dedeman
16	A. Faik Akmermer	Hotel Dedeman
17	Davut Taşpınar	Hotel Dedeman
18	Adnan Özgür	Hotel Dedeman
19	Serdar Galipođlu	Kaçkar Spor
20	Faik Bakođlu	Rize Gazeteciler Cemiyeti
21	İsmet Kosođlu	Gazeteci
22	Mustafa Elbas	Rize Muhtarlar Derneđi
23	Zühre Kavuncuođlu	Revizyon Danışmanlık
24	Nuray Kansız	MPM Karadeniz Bölge Müdürü/ SWOT Analizi Kolaylaştırıcısı
25	Şebnem Akın Acuner	MPM Karadeniz Bölge Müdürlüğü Uzmanı/ SWOT Analizi Kolaylaştırıcısı

GİRİŞ

Merkezi planların çözüm üretmekte yetersiz kaldığı durumlarda her yörenin gerçeklerini ortaya koyan ve kaynaklarının rasyonel kullanımına imkân veren mahalli planlara ihtiyaç duyulmaktadır. Yerel ağırlıklı bu anlayışla; bölgesel ihtiyaçların ve potansiyelin daha iyi değerlendirilmiş olacağı ileri sürülmektedir. Yörede yaşayan insanlar bu ihtiyaçları ve potansiyeli en iyi şekilde bilmekte ve kendileri tarafından yapılan çalışmalara sahip çıkma ve bunları devam ettirme konusunda daha kararlı olabilmektedirler.

SWOT (GZFT) Analizi, söz konusu ihtiyaçların tespiti ve mevcut durumun analizi konusunda yardımcı olacak bir teknik olarak kullanılmaktadır. Amaç; iç ve dış etkenleri dikkate alarak, var olan güçlü yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanacak, tehditlerin ve zayıf yanların etkisini en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirmesine yönelik altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesidir.

Rize İli turizminin mevcut potansiyelini ortaya çıkarabilmek, buna bağlı olarak mevcut ve gelecekteki amaçlarına ulaşabilmesini sağlamak için stratejik yönelimleri tanımlayarak planlama altyapısına destek oluşturmak amacıyla 07 Haziran 2007 tarihinde Turizm SWOT(GZFT) Analizi çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma, İldeki turizm ile ilgili kamu ve özel sektör kuruluşlarının karar alıcı pozisyonlarında bulunan yöneticilerinin ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımıyla MPM yönetici ve uzmanı moderatörler (kolaylaştırıcılar) eşliğinde 'beyin fırtınası' yönteminden yararlanılarak yürütülmüştür.

Çalışmanın, İlin turizmle ilgili bugünkü durumunun değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik kararların verilebilmesine ışık tutması ve değişik düzeylerde görevli karar alıcıların birbirlerinin düşüncelerini net olarak bilmeleri ve mevcut iletişimin güçlenmesine katkı sağlayacağı tahmin edilmektedir.

1. Yöntem

Açılımı; 'S (Strengths): Güçlü Yönler, W (Weaknesses): Zayıf Yönler, O (Opportunities): Fırsatlar ve T (Threats): Tehditler' olan SWOT (GZFT) Analizi; bir organizasyonun çevresi ile etkileşim içinde sistematik olarak incelendiği bir yöntemdir. Bu yöntem, planlama yapılırken organizasyonun güçlü ve zayıf yönleri ile, karşı karşıya olduğu fırsat ve tehditleri analiz etmeyi ve geleceğe dönük stratejiler geliştirmeyi ifade eder. Amaç; iç ve dış etkenleri dikkate alarak, var olan güçlü yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanacak, tehditlerin ve zayıf yönlerin etkisini ise en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirilmesine yönelik altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesidir.

SWOT Analizi çalışmasının yürütülmesinde beyin fırtınası yönteminden faydalanılmaktadır. Beyin fırtınası, sorunların tespit edilmesi ve çözümlerinin ortaya konulmasında kısa bir zaman aralığı içerisinde bir çalışma grubunun düşünce güçlerini birleştirerek mümkün olduğunca çok sayıda kolektif fikir üretimi amacıyla kullanılan demokratik ve katılımcı bir çalışma tekniğidir.

Rize İli Turizm SWOT Analizi çalışması, ilin turizmle ilgili kuruluşlarını temsil eden 23 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiş ve 1 tam gün sürmüştür. Çalışma ile ilgili hazırlanan rapor, 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın yöntemi açıklanmış, ikinci bölümde turizm kavramı ve Doğu Karadeniz Bölgesi turizm yapısı hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümde gerçekleştirilen SWOT Analizi çalışmasının sonuçları ve bir örnek eylem planı yer almıştır. Raporun son bölümde ise, MPM uzmanlarının çalışmaya ilişkin görüş ve önerilerine yer verilmiştir.

2. Turizm İle İlgili Genel Bilgiler

2.1. Turizmin Tanımı

Turizmle ilgili mevcut literatürde farklı tanımlar yer almaktadır. Olalı'ya (1982, s.11) göre turizm; insanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında, yaptıkları seyahat ve geçici konaklamalarından doğan ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili faaliyetlerdir.

Ryan (2001, s.1) turizmi; bireylere ailevi ve işle ilgili rutin dinamiklerden kaçma, değişik yerler ve insanlar görme veya özlemini duydukları bir takım faaliyetleri gerçekleştirme imkanı sağlayan itici bir güç olarak tanımlamaktadır.

Turizm kavramına talep yönlü olarak bakıldığında; belirli bir piyasada, belirli bir fiyata, turistik ürün ve hizmetleri rasyonel nedenlerle, sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında satın alma isteğinde bulunan, bu isteğini gerçekleştirmeye imkan verecek kadar satın alma gücüne ve boş zamana sahip ve satın almayı gerçekleştiren insanların yaptığı faaliyetler olarak tanımlamak mümkündür (İncekara vd., 1997, s.65).

Turizmin arz yönü ise; belirli şartlar altında belirli bir fiyatla bir ülkenin veya bölgenin turistlerin faydalanmasına sunmaya hazır olduğu turistik zenginliklerinin bütünü şeklinde tanımlanabilmektedir (İncekara vd., 1997, s.71).

Ortak noktaları yan yana getirerek, tanımların yaratacağı karışıklıkları azaltmak mümkündür (Yağcı, 2003, s.11). Buna göre;

- Turizm, birbirinin tamamlayıcısı olarak değerlendirilmesi gereken çeşitli ilişkiler toplamıdır.
- İlişkiler, kişilerin sürekli olarak yaşadıkları yerler dışında geçici bir süre bulunmalarıyla ortaya çıkar.
- Günlük yaşamın monotonluğu dışına çıkmak çekicidir ve turizmin temeli, farklılığı yakalama istek ve arzusuna dayanır.
- Yer değiştirme faaliyeti boş zamana ihtiyaç gösterir ve kişiler bağlı buldukları yerlere tekrar dönme isteğindedirler.
- Turistin gerçekleştirdiği faaliyetler gelir elde etme amacına yönelik değildir.

Kentte yaşayan insanların zamanla gelir düzeylerinin ve yaşam standartlarının yükselmesi, sosyal güvenlik kapsamının genişlemesi, çalışma koşullarında çalışanlar lehine yapılan düzenlemeler, ulaşım ve haberleşme olanaklarındaki ilerlemeler sonucunda günümüzde turizm farklı gelir grubuna ve farklı arzu ve isteklere sahip insanlara hizmet eder duruma gelmiştir (Akça, 2004, s.62). Turistlerin tatil anlayışı ve beklentilerinde de değişimler olmuş, ana unsurunu insanların oluşturduğu turizm, geçmişteki basit tanımının, yani seyahat ve konaklamanın çok dışına taşmış, yepyeni bir kimliğe bürünmüştür. Değişen turist profili sonucunda, parası ve zamanı daha fazla, zor tatmin olan, meraklı ve sofistike bir turist kitlesi önem kazanmıştır. Değişen turist profiline paralel olarak kalite, altyapı, çevre ve konukseverlik beklentileri de artmıştır (Platin, 2004, s.354).

Bireysellik, yani turistin özellikle kendisine hazırlanmış bir ürünün sunulduğunu görme arzusu, ön plana geçmeye başlamıştır. Konulu seyahatler, kişilere geniş seçim olanağı tanıyan çok alternatifli ürün tipleri ve çeşitlilik önem kazanmıştır (www.forsnet.com.tr, 2004, s.1). Buna göre; deniz, kum ve güneşten oluşan 3S (sea:deniz, sand:kum, sun:güneş) odaklı talebin yanı sıra; kültür, tarih, folklor, sağlık, eğlence ve heyecan gibi motiflere dayalı bir talebin oluştuğu görülmektedir (Platin, 2004, s.354).

Turizmde yaşanan hızlı değişim, uluslararası kuruluşların turizme yaklaşımlarını da değiştirmiştir. Bugün turizm, gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerin en önemli sorunu olan işsizliğin kısa zamanda çözümü için öncelikli sektörlerden biri haline gelmiştir. En kısa zamanda en çok istihdam yaratan sektörlerden biri olan turizm, petrol endüstrisinden sonra, dünyanın ikinci büyük gelir yaratıcı endüstrisi olarak görülmektedir (Johnston, 1990, s.1).

2.2. Turizmde Sürdürülebilirlik Gereğinin Ortaya Çıkması

Sürdürülebilirlik, bir toplumun, ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlerini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürebilmesi yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Çakılcıoğlu, 2002, s.1).

Sürdürülebilirlik düşüncesi turizm sektörüne uyarlandığında ise, turizm etkinlikleri sonucu ekonomik kalkınma ve çevresel değerlerin korunması ana amaç olarak ortaya çıkmaktadır. Turizmde, dört kesimin içinde bulunduğu bir süreç söz konusudur: Turist, yerli halk, endüstri ve çevre (Hughes, 2004, s.3). Sektördeki hızlı büyüme; bu unsurlar üzerinde olumsuz bir etki yaratma potansiyeline sahiptir. Turizmin bu yapısı, tüm turizm stratejilerinde, kalkınma plan ve uygulamalarında, yönetim ve organizasyonun tüm düzeylerinde 'fazla (plansız) turizm, turizmi öldürür' riskinden korunmak için acil bir şekilde koruyucu yaklaşımlar geliştirmeyi zorunlu kılmıştır (Budeanu, 2004, s.2).

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde görülen; deniz, kum, güneşe dayalı kitle turizmi etkinlikleri ile ilgili turistik düzenlemeler çoğunlukla turistik talebe göre biçimlendirilmeye çalışılmakta ve kaynaklar zorlanmaktadır. Zorlanan kaynaklar (doğal, toplumsal, parasal) kısa vadede kar getirirse de uzun vadede tam bir çöküşe (doğal, toplumsal, parasal) neden olmaktadır (Çakılcıoğlu, 2002, s.2). Aşırı kalabalık bölgelerde ortaya çıkan çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik güçlükler nedeniyle,

daha korumacı ve sürdürülebilir bir turizm yaklaşımına ihtiyaç duyulmuştur (Budeanu, 2004, s.6).

Bir ekonomik gelişim modeli olarak tanımlanabilecek sürdürülebilir turizmin amacı; yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmek, turistlere yüksek kaliteli hizmet sunmak ve hem yerli halkın hem de turistlerin ihtiyaç duyduğu doğal çevreyi korumak olarak özetlenebilir (Ryan, 2001, s.8). Klasik turizm anlayışındaki hedef kitle kavramı, sürdürülebilir turizmde yerini 'hedef bölge'ye bırakmaktadır. Hedef bölgenin talep edilmesi önceden bölge hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirmektedir. Tanıtım programında turistik bölge, doğal ve kültürel değerler ve turizm destek hizmetleri açısından kullanıcılara anlatılmalıdır (Çakılcıoğlu, 2002, s.2).

Sürdürülebilir turizm kalkınmasının diğer amaçları arasında ise; bölgedeki temel ihtiyaçların karşılanması ve yetersiz olan olanakların iyileştirilmesi, yerel halkın ihmal edilmişlik duygusundan uzaklaşıp, kendilerine olan güvenlerini kazandıracak şartların sağlanması, sadece ulusal ekonomik büyümenin değil bölgesel ve yerel ekonomik büyümenin hızlandırılması ve tüm bu amaçların gerçekleştirilmesi sürecinde gelecek nesillerin çıkarlarına zarar vermeden hareket edilmesi olarak açıklanabilir (Tosun, 2001, s.4).

2.3. Türkiye'de Turizm

Türkiye'de 1960 yılını izleyen dönem kalkınma planlarının yapıldığı ve turizm sektöründe gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde bölgeler itibariyle kaynak envanterleri çıkarılmış, fiziksel planlama çalışmaları yapılmış, teknik altyapı yatırımları gerçekleştirilmiş ve öncü-örnek tesisler olarak adlandırılan yat limanı, konaklama vb. yatırımlar devlet eliyle gerçekleştirilmiştir. 24 Ocak 1980 tarihinde uygulanmaya konulan Ekonomik İstikrar Tedbirleri sonrasında sektördeki darboğazları çözmek ve gerekli yasal düzenlemeleri getirmek amacıyla Turizmi Teşvik Yasası yürürlüğe konmuştur. Bu yasa ile turizm sektörünü düzenleyecek, geliştirecek, dinamik bir yapı ve işleyişe kavuşturacak tertip ve tedbirler getirilmiş ve bu da sektörün gelişimine önemli bir ivme kazandırmıştır.

80'li yılların ikinci yarısından itibaren Türk turizminin gündeminde ağırlıklı yer tutmaya başlayan konuların başında çevrenin korunması, doğal ve kültürel kaynakların taşıma kapasitelerinin üzerinde kullanıma açılmaması arayışları gelmiştir. Turizm türlerinin çeşitlendirilmesi; kitle turizminin yanı sıra alternatif turizme ve özel

ilgi turlarına yönelik pazar bölümlerine yoğunlaşılması; İngiltere, Fransa, Almanya gibi geleneksel pazarların dışında Japonya, ABD, Kanada, Asya-Pasifik Bölgesi, BDT ve Körfez ülkelerindeki tanıtma faaliyetlerine hız verilmesi 1990 sonrası dönemin pazarlama stratejileri arasında yer almaktadır (Akpınar, 2004, s.5).

Ülkemizin doğal, kültürel ve tarihi kaynaklarının zenginliği turizmin gelişebilmesinde büyük bir potansiyel sunmaktadır. Bu kaynakların işlenerek turistler için çekim öğelerine dönüştürülmesi, çekiciliklerinin ortaya çıkarılması ve en iyi biçimde sunulabilmesi bu noktada yapılması gerekenlerin başında gelmektedir (Eko, 2004). Bir milyon yatak kapasitesine sahip olma aşamasına gelen Türkiye’de, turizm hareketlerinin Ege ve Akdeniz kıyısında yoğunlaştığı bilinmektedir. Son 20 yıldır Türkiye turizmi ülkenin diğer bölgeleriyle kıyaslandığında daha yüksek sosyo-ekonomik yapıya sahip Akdeniz ve Ege Bölgeleri’nin kıyı şeritlerine odaklanmıştır. Dolayısıyla turizm; ülkenin batı kısmındaki bu bölgelerin gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Turizm talebinin, yeni fırsatlar geliştirilmediği sürece büyümesi beklenmemelidir. Türkiye’nin pek çok tarihi ve kültürel mirasa sahip doğu ve güneydoğu bölgelerindeki kentlerin daha çeşitlilik arz eden turizm ürünleriyle pazara girmesi sağlanabilmelidir (Seckelmann, 2001, s.6).

Türkiye bir turistik ürün olarak kabul edildiğinde, ülkenin kıyıları tatil turizmi, dağları spor turizmi, kaplıcaları sağlık turizmi, kültür değerleri inanç turizmi, yaylaları doğa turizmine yönelik olarak farklılaştırılarak, aynı zamanda aynı hedef kitlelere satılabilecek şekilde çeşitlendirilebilir (İncekara vd., 1997, s.39).

2002 yılından itibaren Türkiye geneli yerine her bölgenin ayrı ayrı ele alındığı bölgesel bazda tanıtıma ağırlık verilmeye başlanmıştır. Yurtdışı tanıtımlarda Türkiye 9 bölge olarak sunulmakta olup, bu bölgelerden biri Karadeniz Bölgesi’dir (Orel vd., 2003, s.81). Her bölgenin özelliklerine göre farklı ürünler belirlenmiştir. Bu bölgeler arasında Karadeniz, doğa ve kültür turizmi imkanları ile öne çıkarılmıştır.

2.4. Doğu Karadeniz Bölgesi’ne Genel Bakış

Anadolu’nun kuzeydoğusunda mavi ve yeşilin buluştuğu; Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Artvin, Bayburt ve Gümüşhane illerinin oluşturduğu bölge Doğu Karadeniz Bölgesi’dir.

Doğu Karadeniz Bölgesi, 200’den fazla yaylaya sahip bir bölgedir. Bölge’nin doğusundaki Kaçkar Yaylası Turizm Merkezi’nden, batıdaki Çambaşı Yaylası Turizm

Merkezi'ne kadar olan alanda başta günü birlik rekreasyon olmak üzere, av turizmi, trekking, tırmanma, fotosafari ve bilimsel doğa araştırmaları ve termal turizme olanak sağlayacak alanlar bulunmaktadır (Özyaba, 2004, s.1). 1990 yılından sonra ülkemizde başlatılan alternatif turizm çalışmalarıyla beraber 20 yaylanın turizm merkezi ilan edilmesi, yaylalarda yapılan şenliklerin ulusal basında yer bulması, yerel yönetimlerin yaptığı tanıtım faaliyetleri, bölge halkının ve kültürünün gizemli çekiciliği turizmde bir hareketlenmeyi de beraberinde getirmiştir. Varolan potansiyelinin ortaya çıkarılmaya başlamasıyla birlikte bölgeye olan iç turizm talebinde artış gözlenmiştir. Bunun doğal sonucu olarak da seyahat acenteleri 'yeşil tur' adı altında bir hafta ile on gün arasında değişen sürelerde Bölge illerinin tanıtımını kapsayan turlar düzenlemeye başlamışlardır (Gökçe, 2004, s.6).

Doğal varlıkların, tabiatı ve çevreyi asla bozmadan hatta çok itinalı bir koruma kullanma dengesi içinde doğa turizmi turistik ürünü biçiminde tasarlanarak satılabilir bir hizmet paketi durumuna getirilmesinin, bölgenin bir cazibe merkezi haline gelmesine önemli ölçüde katkı sağlayacağı öne sürülmektedir (İncekara vd., 1997, s.52).

Bölge, turizm sektörü tesisleşmesi açısından değerlendirildiğinde, Türkiye ortalamasının altında gelişmişlik gösterdiği görülmektedir. Nitekim Bölge'de beş yıldızlı 1, dört yıldızlı 4 otel bulunmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi'ne iller bazında bakıldığında ise, Bölge'nin ticaret ve turizm merkezi olarak Trabzon ilinin öne çıktığı görülmektedir. Bölge'ye yapılan toplam seyahatlerin %41.7'sini Trabzon iline yöneliktir. Bölge'nin ikinci önemli turizm merkezi olan Rize %20.7'lik payla Trabzon'u izlemektedir. Bu illerden sonra %14.2 ile Artvin, %12.8 ile Ordu ve %8.3 ile Giresun gelmektedir. Gümüşhane ve Bayburt ise sırasıyla %1.8 ve %0.7'lik paya sahiptir. Bu illerin paylarının oldukça düşük olmasının başlıca nedenleri, coğrafi engeller ve bölgesel turizm merkezleri olan Trabzon ve Rize'ye olan uzaklıklarıdır.

Trabzon Bölge'de hava alanına sahip tek ildir. Bu nedenle, Bölge'ye hava yoluyla ulaşmak için kullanılan tek noktadır. Bölge'ye en yakın demir yolu bağlantısı ise Samsun ilinde bulunmaktadır. Son yıllara kadar büyük şehirlere (İstanbul, İzmir) yapılan feribot seferleri ise artık düzenlenmemektedir.

2.5. Rize İlinin Alternatif Turizm Olanakları Yönünden Değerlendirilmesi

Güneyinde Bayburt ve Erzurum, batısında Trabzon, doğusunda Artvin illeri ile çevrili olan Rize'nin kuzeyinde de Karadeniz'e kıyısı vardır. Dik yamaçlı vadileri, doruklara ulaşılabilir dağları, buzul gölleri, yeşil yaylaları, tarihi kemer köprüleri ve kaleleri, coşkun akan dereleri ile turizme yönelik potansiyel arz eden bir şehirdir.

Rize'de havaalanı bulunmamakla birlikte havayolu ulaşımı, Trabzon Havalimanı'ndan sağlanmaktadır. 1985 yılında hizmete geçen Rize Limanı, esas olarak taşımacılık amacıyla kullanılmaktadır. İlde demiryolu bulunmamaktadır. Konaklama tesisleri açısından ilin mevcut durumu Çizelge 1'de görülmektedir.

Çizelge 1. Rize İlindeki Konaklama Tesisleri

Otel Adı	Sınıfı	Oda	Yatak
Dedeman Otel (Merkez)	****	82	166
Çavuşoğlu Otel (Çayeli)	****	84	176
Asnur Otel (Merkez)	***	72	156
Memişoğlu Otel (Fındıklı)	***	30	60
Keleş Otel (Merkez)	**	28	56
Kaçkar Otel (Merkez)	**	29	64
Beşikçi Otel (Merkez)	**	29	58
Yeni Milano Otel (Merkez)	**	31	58
Okutur Otel (Merkez)	**	20	52
Gren Ayder Hotel (Ardeşen)		82	170
Çamlık Motel (İkizdere)		55	120
Vesile Otel (Çamlıhemşin)		11	22
Haşimoğlu Otel (Çamlıhemşin)		58	150
Sis Otel (Çamlıhemşin)		37	90
Yeşil Vadi Otel (Çamlıhemşin)		23	50
Koru Otel (Çamlıhemşin)		15	30
Kervan Saray Otel (Çamlıhemşin)		15	35
Pirikoğlu Otel (Çamlıhemşin)		12	29
Cihan Otel (Çamlıhemşin)		11	29
Çağlayan Otel (Çamlıhemşin)		15	30
Çayeli Pansiyon (Çayeli)		32	56
Nehirim Pansiyon (Çamlıhemşin)		12	24
Kuşpuni Pansiyon (Çamlıhemşin)		15	30
Zirve Ahşap Pansiyon (Çamlıhemşin)		10	26
Serender Pansiyon (Çamlıhemşin)		12	30
Ahşap Pansiyon (Çamlıhemşin)		16	36
Köksal Pansiyon (Çamlıhemşin)		8	26
Liligum Pansiyon (Çamlıhemşin)		11	25
Altıparmak Pansiyon (Çamlıhemşin)		18	44
Üçanlar Pansiyon (Çamlıhemşin)		9	15
Fora Pansiyon (Çamlıhemşin)		8	18
Doğa Harikası Pansiyon (Çamlıhemşin)		15	28
Inka (Apart) Pansiyon (Çamlıhemşin)		10	20
Şahin Pansiyon (Çamlıhemşin)		5	10
Pokut Pansiyon (Çamlıhemşin)			10
Koçira Pansiyon (Hemşin)			
Fırtına Pansiyon (Çamlıhemşin)		7	21
Salmacera Pansiyon (Çamlıhemşin)		7	14

Kaynak: Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2007.

2.5.1. Doğa Turizmi

Tüm alternatif turizm türleri içerisinde değerlendirildiğinde doğa turizmi Rize ilinin turizm potansiyelinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. İl doğa turizmi açısından değerlendirildiğinde, yayla ve akarsu turizmi türleri öne çıkmaktadır.

• Yayla Turizmi

Yayla turizmine yönelik İlin başlıca kaynakları Çizelge 2’de belirtilmektedir. Bunların dışında, Çamlıhemşin ilçesi sınırları içerisinde yer alan Rize - Kaçkar Dağları Milli Parkı 3937 m. yüksekliği ile Türkiye’nin en görkemli dördüncü dağıdır. Çevresinde çok sayıda buzul ve buzul gölleri bulunmaktadır. Kaçkar Dağlarının batısındaki Fırtına Deresi ve doğusundaki Hemşin Deresi zengin bir flora ile kaplıdır. Türkiye’de Rhodendron’ların 3000 m.’ye ulaştığı tek yer burasıdır. Çengel boynuzlu dağ keçisi, huş tavuğu ile Akdeniz alası yalnızca Rize’de yaşamaktadır. Yine çok sayıda endemik çiçek ve ağaç bölgede bulunmaktadır.

Çizelge 2. Rize İlindeki Önemli Yaylalar

Yayla Adı	Yükseklik	Gerçekleştirilebilecek Etkinlikler ve Değerlendirilebilecek Varlıklar	Şenlikler (2007 Tarihleri)
Ayder Yaylası Turizm Merkezi	1.250 m.	50 derece sıcaklıktaki kaplıca suyu romatizma, kadın hastalıkları ve mide hastalıklarına yararlıdır. (Aşağı ve Yukarı Kavran Yaylaları’nda) Yaban hayatı izleme Foto safari Kayak Alabalık avcılığı	Ayder Yayla Şenlikleri (Temmuz’un 2. haftası)
Anzer Yaylası Turizm Merkezi	2.300 m.	Anzer Balı Endemik çiçek türleri zenginliği.	-
Çağırankaya Yaylası	3.200 m.	Adını düz konumdaki yaylanın çevresindeki dik yamaçlı kaya ve uçurumlarla ses yankısı oluşmasından almıştır.	Çağırankaya Yayla Şenlikleri (Ağustos’un 4. haftası)
Elevit Yaylası	1.800 m.	Yaban hayatı izleme	Elevit Yayla Şenlikleri (Ağustos’un 2. haftası)

Kaynak: Şebnem Akın Acuner tarafından derlenmiştir.

- **Dağ ve Doğa Yürüyüşü**

Rize ve civarı, Alp-Himalaya kıvrım kuşağı üzerinde yer alması nedeniyle flora ve faunasıyla çok zengin olan dağ ve sıradağlara, dolayısıyla dağ-doğa yürüyüşüne elverişli önemli bir potansiyele sahiptir. Rize ve Hopa arasında yer alan yıl boyunca gözlenebilen keskin buzulları masmavi gölleri, yeşilin her tonuna sahip ormanları, coşkulu dereleri, bin bir çeşit bitkileri ve hayvanları ile doğal bir park görünümünde olan Kaçkar sıradağlarının en yüksek tepeleri Altıparmak (3480 m.), Kavran (3932 m.) ve Verçenik'tir (3710 m.). Bu tepeler, dağcılık sporları (özellikle tırmanış) için çok elverişlidir.

Güney rotasından çıkışı kolay olan Kaçkarlar'ı her yıl yüzlerce dağcı ziyaret etmektedir. Tırmanış esnasında, eğer sis yoksa Doğu Karadeniz Dağları'nın muhteşem görüntüsü izlenebilmektedir. Kuzey rotası ise daha çok deneyimli dağcılar tarafından tercih edilmektedir. Kuzeyden zirve yapmanın bir avantajı geri dönüşte Ayder Yaylası'nda kaplıcalara uğrayabilme olanağıdır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2007).

- **Akarsu Turizmi**

Rize, yaylaları ve sarp dağları ile doğa yürüyüşü ve dağcılığa, coşkun nehirleri ile kano ve raftinge, 2400-3000 m. yükseklikte bulunan Buzulyalağı ve Moren göllerinin bazıları ile balıkçılığa elverişli bir coğrafyaya sahiptir. Kaçkar Dağları hızlı akışlı akarsuların kaynağıdır. Bunların en önemlisi Çamlıhemşin'den Ardeşen'e doğru akıp denize dökülen Fırtına Deresi, Taşlıdere ve İyiderelerdir. Bu derelerde kanoculuk için gerekli debi rejim miktarı yeterlidir. Bunların dışında; Ovit Yaylasından başlayıp birçok derenin birleşmesiyle oluşan İkizdere, kar sularının arttığı Nisan-Mayıs aylarında parkur zorlaştığı için profesyonel raftingçilerin tercih ettiği bir alandır. İkizdere debisi yüksek olan derelerden biridir. Bu akarsular dışında küçük büyük birçok dere mevcuttur. Yine Kaçkar Dağları üzerinde bulunan ve jeomorfolojik olaylar sonucu oluşmuş Büyük Deniz, Meterez, Yıldız, Dönen, Karagöl ve Serincef Gölleri gibi irili ufaklı pek çok krater gölü mevcuttur.

Çayeli'ne 12 km., Rize merkeze ise 30 km. mesafede olan ve Çayeli'nin içinden akan Şairler deresi üzerinde bulunan Ağaran Şelalesi de gerçek bir tabiat harikasıdır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2007).

2.5.2. İnanç Turizmi

İlde inanç turizmi açısından görülebilecek eserler ve özellikleri Çizelge 3'de belirtilmektedir.

Çizelge 3. Rize İlindeki İnanç Turizmi Açısından Önemli Eserler

Eser Adı	Özellikler
İslam Paşa Camii	16. yüzyıl yapısıdır. Kesme taştan dikdörtgen planlı olup, 24 pencerele bir kubbeye sahiptir.
Gülbahar Camii	16. yüzyılda Yavuz Sultan Selim'in annesi Gülbahar Hatun tarafından yaptırılmıştır.
Caferpaşa Camii -Çayeli	Rize fatihi Cafer Paşa tarafından 16. yüzyılda yaptırılmıştır.

Kaynak: Şebnem Akın Acuner tarafından derlenmiştir.

2.5.3. Kültür Turizmi

İlde kültür turizmine yönelik önem arz eden eserler ve özellikleri Çizelge 4'de görülmektedir.

Çizelge 4. Rize İlindeki Kültür Turizmi Açısından Önemli Eserler

Eser Adı	Özellikler
Atatürk Evi Müzesi	Atatürk 17 Eylül 1924 yılında Rize'yi ziyaret ettiği sırada bu evde kalmıştır. İçerisinde Atatürk'e ait giysiler, eşyalar, Kurtuluş Savaşı ve Atatürk'e ait fotoğraflar bulunmaktadır. Rize il merkezinden toplanan kitabeler ve mezar taşları, bazı ahşap oymalı mimari parçalar, dokuma araç gereçleri, etnografik eserler sergilenmektedir.
Rize Müzesi (Sarı Ev)	19. yüzyıl sivil mimari örneğidir. 1998 yılında müze olarak açılmıştır. Müzede etnografik eserler sergilenmektedir.
Rize Kalesi	İç kale ve aşağı kaleden oluşmaktadır. İç kale M.S. 6. yüzyılda yeniden inşa edilmiş, 14. yüzyıl başlarında da Cenevizliler tarafından aşağı surlar yapılmıştır. Zamanında iç kaleden k.doğu ve k.batiya uzanan ve denize ulaşan aşağı kaleden günümüze batı surlarının bir bölümü ve bazı kuleler kalmıştır.
Zil Kalesi - Çamlıhemşin	Ortaçağın sonlarında yapıldığı tahmin edilmektedir. Kalenin doğusu, güneyi ve kuzeyi doğal uçurum olup, yalnızca batı ve kısmen kuzeyde yüksek surlar bulunmaktadır

Kale-i Bala Çamlıhemşin	-	150 m. yüksekliğinde bir tepenin üstünde kuruludur. M.Ö. 200 yıllarında yapıldığı sanılmaktadır.
Kız Kalesi - Pazar		Denizin içerisine bir kaya üzerine inşa edilmiştir. Bizans döneminden (M.S. 8. yüzyıl) kalmadır. Günümüzde tek bir gözetleme kulesiyle ayakta durmaktadır
Zelevi Kalesi - Çayeli		12. yüzyılda Bizans döneminde inşa edilmiştir. Günümüzde harap durumdadır.

Kaynak: Şebnem Akın Acuner tarafından derlenmiştir.

Bunun yanında kent merkezinde bulunan Çaykur Ziraat Bahçesi, Ayazma Tepesi günübirlik olarak ziyaret edilebilecek yerlerdir. Haziran ayının ilk haftasında düzenlenen Çay ve Turizm Festivali, Temmuz ayının son haftasında düzenlenen İyidere Deniz Şenlikleri, Ağustos'un üçüncü haftası düzenlenen Fındıklı Yeşil Altın Deniz Şenlikleri, Ağustos'un son haftası düzenlenen Çayeli Kültür ve Sanat Festivali, Pazar Kültür Sanat ve Spor Festivali, Ardeşen Atmaca 53 Festivali kültür turizminin gelişmesine yönelik olarak değerlendirilebilecek faaliyetlerdir.

2.5.4. Sağlık Turizmi

Ayder Kaplıcası ülkenin önemli kaplıcaları arasındadır. Bunun yanında İkizdere ilçesi Ilıca Köyü'nde debisi ve sıcaklığı Ayder Kaplıcası'ndan daha yüksek bir kaplıcanın altyapı çalışmaları tamamlanmak üzeredir.

Rize'ye 20 km. mesafedeki Andon İçmecesesi yöre halkı tarafından ilgi görmektedir. İçmecenin suyu renksiz, kokusuz ve berrak olup; mide hazımsızlığı, cildiye problemleri, böbrek ve safra kesesi hastalıkları için tavsiye edilmektedir. Rize-İkizdere yol güzergâhında bulunan içmecenin suyu kokusuz ve berraktır. Böbrek taşı olanlar için şifa verdiği bilinmektedir. Ayrıca, Çayırılı Maden Suyunun da çeşitli hastalıklara iyi geldiği söylenmektedir (Rize İl Kültür Müdürlüğü, 2007).

2.5.5. Kuş Gözlemciliği

İkizdere ilçesinin güneyindeki dağların etekleri ile milli park sahasında endemik türlerden Huş Tavuğu yaşamaktadır. Yerli ve yabancı kuş gözlemcileri bu tavuğun yaşama alanlarında bu hayvanı gözlemektedirler. Ayrıca Rize'den pek çok yırtıcı kuş geçmektedir. Bu kuşlar Temmuz ve Ağustos aylarında doğu yönünden Rize'ye gelerek güneye geçmektedirler. Mart ayında aynı yoldan geriye dönerek Kafkas

Dağları'na gitmektedirler. Bu göç yolu yırtıcı kuşların Türkiye'de kullandıkları önemli göç yollarından biridir (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2004).

2.5.6. Rekreatyonel Turizm

Rize'nin güneyinde yer alan yaylalar birbirine dağ yolları ile bağlanmıştır. Macera turizmi yaşamak isteyen yerli ve yabancı ziyaretçiler, rehberler eşliğinde Trabzon ya da Bayburt üzerinden ciplerle gelerek Anzer Vadisi yoluyla İkizdere'ye, buradan da Çağırnkaya Yaylası yolunu kullanarak Çamlıhemşin'e varmaktadırlar. Son nokta olarak Ayder ve Kavron Yaylalarına ulaşılmaktadır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2004).

3. Rize İli Turizm SWOT Analizi Değerlendirmeleri

3.1. İçsel Analiz (Güçlü/Zayıf Yönler)

Çalışmanın birinci bölümünü oluşturan içsel analiz kısmında; İlin turizmle ilgili hedeflerine ulaşabilmesi, turizmin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi konusunda etkili olabilecek güçlü ve zayıf yönleri belirlenmiştir.

Rize İli turizminin güçlü yönleri ile ilgili katılımcılar tarafından yapılan tespitler Çizelge 5'de görülmektedir:

Çizelge 5. Rize İli Turizmi Güçlü Yönler Analizi

	Güçlü Yönler
1	Rafting turizm potansiyelinin olması.
2	Dağ, kayak ve doğa turizmine yönelik potansiyelin olması.
3	Dağlarda yaban hayvanları sayısının fazla olması.
4	Kaplıca bulunması (Termal turizm potansiyelinin olması).
5	Eko-turizm türlerinin gelişmesine uygun yapı.
6	Yöresel yemek türlerinin zenginliği ve folklor.
7	Yöresel mimarinin varlığı.
8	Misafirperver insan yapısı.
9	Ulaşım imkanlarının iyileşmiş olması.
10	Rize Üniversitesi'nin kurulmuş olması.
11	82. Yıl Hastanesinin bölgeye hizmet vermesi.
12	Deniz Caddesi ve Dağbaşı Yolu gibi yerlerin turizme kazandırılmış olması.
13	İsmail Kahraman Kültür Merkezi'nin faaliyete geçmiş olması.
14	Rizespor'un Süperlig'de olması.

Çizelge 5 Devam

15	Yayla hayatı, kültürü ve şenliklerinin turistleri bölgeye çekici bir unsur olması.
16	Çayın başkentinin Rize olması.
17	Bireysel girişimcilerin fazla olması.
18	Çok sayıda bürokrat ve başbakan yetiştirmiş bir il olması.
19	Feretiko vb. gibi yöresel el sanatlarının tekrar üretiliyor olması.
20	Deniz balıkçılığın yapılması.
21	Ulusal yayın yapan radyo ve televizyonların olması.
22	Aile derneklerinin fazla olması.
23	Sivil toplum kuruluşları ve kamu kuruluşları arasındaki bağların güçlü olması.
24	Yöresel sanatçıların ulusal ve uluslar arası düzeyde ilin tanıtımına katkıda bulunması.
25	İlde güvenlik ve asayiş sorunun olmaması.
26	Flora ve fauna açısından zengin endemik türler için yurt içi ve yurt dışından araştırmacıların bilimsel araştırmalar için İle gelmesi.
27	Organik tarıma yönelik potansiyelin olması.
28	Flora zenginliğinden dolayı üretilen balın yüksek kaliteli olması (Anzer balı gibi).
29	Dağlarda uzun süre kar olması.
30	Bu yıl 4.sü yapılacak olan Heliski organizasyonu.
31	Akarsuların fazlalığı.
32	Kayıkhanelerin fazla olması.
33	Şehir merkezinde Turizm Lisesi ve Fındıklı'da Turizm Meslek Yüksek Okulu'nun olması.
34	Dedeman Grubu'nun Rize'ye yatırım yapmış olması.
35	İzabella (kokulu üzüm) üzümünün, karayemişin ve hurmanın yetişmesi.
36	Yeni spor kompleksinin yapılmakta olması.
37	Sahildeki dolgu alanlarının mesire yeri olarak kullanılması.
38	TRABRİKAB (Trabzon ve Rize Katı Atık Bertaraf Tesisi)'in faaliyete geçecek olması.
39	Şehir şebeke suyunun direkt dağdan gelmesi.
40	Sağlık altyapısının güçlü olması.
41	Belediyenin turizmin gelişmesi konusunda yaptığı olumlu katkılar (Deniz Caddesi, Bakırcılar Sokak, sıvasız ve boyasız evlerin boyanması çalışmaları vb.)
42	9. Uluslararası Dağcılık Şenliğinin yapılacak olması.

Rize İli turizminin zayıf yönleri ile ilgili katılımcılar tarafından yapılan tespitler ve zayıf yönlerin sorun sınıflandırma kriterlerine göre değerlendirilmiş hali Çizelge 6'da görülmektedir:

Çizelge 6. Rize İli Turizmi Zayıf Yönler Analizi

	Zayıf Yönler	Sorun Sınıflandırma Kriterlerine Göre Değerlendirme
1	Halkın turizm bilincinin yeterince gelişmiş olmaması.	$A_1, B_1(\%60)+B_2(\%40), C_1 (\%30)+C_2 (\%70), D_1, E$
2	İlde turizm eğitimi veren Meslek Yüksek Okulu, lisans düzeyinde eğitim veren fakülte ve TUREM (Turizm Eğitim Merkezi) olmaması.	$A_1, B_1(\%20)+B_2(\%80), C_2, D_1$
3	Ayder'e girişte araçlardan para alınması.	E
4	Yeterli sayıda ve nitelikte yöresel rehber olmaması, yöresel rehber bulundurma prosedürüne uyulmaması.	$A_2, B_1(\%30)+B_2(\%70), C_1(\%40)+C_2(\%60), D_1$
5	Biyolojik kaynakların (Kaçkar Lalesi, kelebek, çekirge vb.) turistler tarafından dışarı çıkarılmasının önüne geçilememesi, gelen yabancıların izinsiz araştırma yapması.	$A_1, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_2, D_1$
6	Dağ ve yayla yollarının bakımsız olması.	$A_1, B_1, C_1(\%30)+C_2(\%70), D_1$
7	Yönlendirme levhalarının yetersizliği.	$A_1, B_1, C_1(\%30)+C_2(\%70), D_1$
8	Yaylalarda betonlaşmanın yaşanması.	$A_1, B_1, C_1(\%30)+C_2(\%70), D_1, E$
9	Şenliklerin geleneksel anlayıştan uzak bir biçimde kutlanmaya başlanması.	E
10	Deniz turizmine yönelik etkinliklerin yeterince yapılamaması (deniz altı ve üstü faaliyetler).	$A_1, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1, E$
11	Sahil yolunun, denize girme alanlarını ortadan kaldırması.	E
12	Yatak sayısı ve yıldız sayısı (4-5 yıldızlı) açısından yeterli otelin olmaması.	$A_1, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_2, D_1$
13	Feretiko'nun yurt içi ve yurt dışında yeterince pazarlanmaması ve ipliğinin yurt dışından gelmesi.	$A_1, B_1(\%80)+B_2(\%20), C_2, D_1, E$
14	Turizm konusunda kalifiye eleman yetersizliği.	$A_1, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_1(\%30)+C_2(\%70), D_1, E$
15	Kış sporlarına yönelik faaliyetlerin yeterince düzenlenmemesi.	E
16	Turizm konusunda tanıtım ve reklam yetersizliği.	$A_1, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_1(\%20)+C_2(\%80), D_1$
17	Yeni turizm türlerinin geliştirilmesinde araştırma ve altyapı çalışmalarının yeterli düzeyde yapılmaması.	$A_1, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1, E$
18	Ev pansiyonculuğunun yapılmaması.	E
19	Teleferik sisteminin olmaması.	$A_2, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_2, D_1$

Çizelge 6 Devam

20	Doğal yürüyüş parkurlarının (dağlardaki) yollardan dolayı tahrip edilmesi.	$A_1, B_1(\%80)+B_2(\%20), C_2, D_1$
21	Yaylalardaki ağaç ve bitki çeşitlerinin etiketlenilmemiş olması.	A_2, B_1, C_2, D_1
22	Yöresel değerleri temsil eden hediyelik eşya üretiminin yeterince yapılmaması.	$A_1, B_1, C_1(\%20)+C_2(\%80), D_1$
23	Ziraat Çay Bahçesi ve Kale dışında 'Çay İçme Yerleri'nin olmaması.	A_1, B_1, C_2, D_1
24	Yemek çeşitleri konusunda 'Rize' adı geçen yemeklerin olmaması (marka olmaması).	A_1, B_1, C_2, D_1, E
25	Kokulu üzüm ve karayemiş üretimi ve pazarlamasının yeterli düzeyde yapılmaması.	$A_1, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_1(\%30)+C_2(\%70), D_1, E$
26	Kolektif çalışma ruhunun gelişmemiş olması.	$A_1, B_1, C_1(\%50)+C_2(\%50), E$
27	Özellikle turizm sezonunda Fırtına Deresi'nden çakıl çekilmesi.	A_2, B_1, C_2, D_1
28	Sektör aktörlerinin turizmin gelişmesine yeterli katkıda bulunmaması.	A_1, B_1, C_2, D_1
29	Turizmle ilgili meslek örgütlerinin yetersizliği.	A_2, B_1, C_2, D_1
30	Turizmle ilgili düzenlenen etkinliklere yeterli katılımın sağlanamaması, bu tarz etkinliklere karşı ilgi ve inanç yetersizliği.	E
31	Fuarlara katılımın yeterli düzeyde olmaması.	$A_2, B_1(\%50)+B_2(\%50), C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1$
32	Yeni mimarinin geleneksel yapıdan uzak inşa edilmesi.	$A_1, B_1, C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1, E$
33	Şehir merkezinde turizme hitap eden bir çarşının olmaması.	$A_1, B_1, C_1(\%40)+C_2(\%60), D_1$
34	Otopark sorunu.	E
35	Trafik sorunu.	E
36	İlde bisiklet sporunun yapılmaması.	$A_2, B_1, C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1$
37	İlde karavan turizminin yapılmaması.	$A_2, B_1, C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1$
38	Turizm Danışma Bürosu kadrosunda yeterli sayıda eleman olmaması.	A_2, B_1, C_2, D_1
39	Turizm tanıtım broşürleri basım ve dağıtımının (profesyonel bir şekilde) tüm ilgili kuruluşlarca yeterince yapılmaması.	$A_2, B_1, C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1$
40	Gerçekleştirilen toplantı, çalıştay vb. gibi çalışmalarda alınan kararların uygulamaya koyulmasında sorunlar yaşanması.	E

Çizelge 6 Devam

41	Hizmet sektöründe, hizmet sunum kalitesinin düşük olması.	$A_1, B_1(\%70)+B_2(\%30),$ $C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1, E$
42	Ovit Yolu'nun uzun süre kapalı olması ve Ovit Dağı Tüneli'nin olmaması.	$A_1, B_1(\%20)+B_2(\%80),$ $C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1, E$
43	Şehirde zamanlı çöp toplama uygulamasının yapılmaması, çok fazla çöp üretilmesi ve atık yönetimi bilincinin yerleşmemiş olması.	$A_1, B_1, C_1(\%30)+C_2(\%70), E$
44	Şehir içindeki derelerin üzerlerinin kapatılmış olmasından dolayı şehrin doğal görüntüsünün kaybolmuş olması.	E
45	Deniz altında, balık adamlara sunulacak ortamın tespit edilmemiş olması.	$A_2, B_1(\%50)+B_2(\%50),$ $C_1(\%50)+C_2(\%50), D_1$
46	Milli Parklara giriş-çıkış kontrollerinin gerektiği gibi yapılmaması.	E

Sorun Sınıflama Kriterleri ve Açıklaması

A₁: İlin tümünü ilgilendiren bir sorun

A₂: İldeki kamu ya da özel sektör kurum / kuruluşlarını ilgilendiren bir sorun

B₁: Sorunun çözümü il içinde

B₂: Sorunun çözümü il dışında

C₁: Teknik bir sorun

C₂: Organizasyonel bir sorun

D₁: Yönetim teknikleri ile çözülebilir bir sorun

D₂: Yönetim teknikleri ile çözülemez bir sorun

E: Çok yönlü bir sorun

Zayıf yönlerin sorun sınıflandırma kriterlerine göre analizi aşağıda yapılmaktadır:

- A₁ : İlin tümünü ilgilendiren zayıf yönlerin oranı % 52'dir.
- A₂ : İldeki kamu ya da özel sektör kurum ve kuruluşlarını ilgilendiren zayıf yönlerin oranı % 24'dür.
- B₁ : Çözümü İlin kendi olanakları içinde olan zayıf yönlerin oranı % 39'dur.
- B₂ : Çözümlemesi sadece İl dışından alınacak tedbirlerle gerçekleşecek zayıf yön tespit edilmemiştir.
- B₁ + B₂ : Geliştirilmesi ve çözümlenmesi gereken zayıf yönlerin % 37'lik kısmı, İlin kendi olanaklarının ve İl dışındaki (merkezi otorite) mercilerin ortak çalışmasını gerektirmektedir. % 37'lik grupta sınıflandırılan bu zayıf yönler içerisinde, çözümü il içerisinde olanlar %19'luk; çözümü il dışında olanlar ise % 18'lik paya sahiptir.
- C₁ : Kökeni sadece teknik yetersizliklere dayalı olan zayıf yön tespit edilmemiştir.
- C₂ : Organizasyonel kökenli zayıf yönlerin oranı % 28'dir.
- C₁ + C₂ : Zayıf yönlerin % 48'lik kısmı hem teknik hem de organizasyonel kökenlidir. % 48'lik bu grubu oluşturan zayıf yönlerin ise % 19'u teknik, % 29'u ise organizasyonel kökenlidir.
- D₁ : Zayıf yönlerin yönetim teknikleri ile iyileştirilebilecek olanlarının oranı % 72'dir.
- D₂ : Yönetim teknikleri ile çözümlenemeyecek zayıf yön tespit edilmemiştir.
- E : Çok yönlü zayıf yönlerin oranı ise % 52'dir.

Yukarıdaki analizden de görüldüğü üzere, zayıf yönlerin ağırlıklı kısmını çözümü İl içinde olan zayıf yönlerin oluşturduğu ve bunların büyük ölçüde yönetim teknikleri ile çözümlenebilecek sorunlar olduğu saptanmıştır. Zayıf yönler kendi içerisinde teknik/organizasyonel ayrımına tabi tutulduğunda ise organizasyonel kökenli zayıf yönlerin öne çıktığı görülmektedir. Bu durum İldeki yerel otorite ve sivil toplum kuruluşlarının güçlü bir işbirliği ile inisiyatif kullanarak zayıf yönlerini ciddi şekilde iyileştirebilecek potansiyeli olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte çözümünde çok yönlü faktörlerin mevcut olduğu zayıf yönlerin payı % 52 gibi yüksek sayılabilecek bir değerle ortaya çıkmıştır. Bu sorunların ülkenin tümünü ilgilendirdiği gerçeği dikkate alındığında çözümü merkezi otoriteden beklemek yerine olanaklı olduğu durumlarda İlin kendi dinamiklerini harekete geçirmek gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Tespit edilen ve sorun sınıflama kriterlerine göre değerlendirilen zayıf yönlerin, Rize ili turizmi ile ilgili geleceğe dönük kararlar alma sürecinde önceliklendirilerek ele alınması gerekmektedir. İyileştirilecek zayıf yönlerin önceliklendirilmesinde SWOT Analizinde yapılan sınıflandırma dikkate alınmalıdır. Yani çözümü il içinde olan, yönetim teknikleri ile çözülmesi mümkün ve çok yönlü olmayan zayıf yönlerin öncelikle ele alınması yoluyla, çözümü görece daha zor olan sorunların çözülmeye çalışılması ile ortaya çıkacak zaman kaybının önüne geçilebilecektir. Bunun yanında, güçlü yönlerin etkisinin daha da artırılmasına yönelik eylem planlarının hazırlanması ve uygulamaya konulması gerekmektedir.

3.2. Çevresel Analiz (Fırsatlar/Tehditler)

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan çevresel analiz kısmında; İlde turizmin gelişmesini etkileyebilecek ve genellikle kontrol dışında olan dış etkenler (politik, ekonomik, sosyo-kültürel, teknolojik ve çevre etkenlerinin) değerlendirilmiş, bunlardan hangilerinin mevcut ve gelecekteki durum için fırsatlar ve tehditler oluşturacağı belirlenmiştir.

Katılımcıların, Rize ili turizminin gelişmesine katkıda bulunacak fırsatlar ile ilgili görüşleri Çizelge 7'de görülmektedir:

Çizelge 7. Rize İli Turizminin Gelişmesine Yönelik Fırsatlar

	Fırsatlar
1	Türkiye'nin beş büyük dağının (Kaçkar, Kemerli Kaçkar, Altıparmaklar, Marsis, Verçenek) il sınırları içerisinde olması.
2	Kaçkarlar'da buzul göllerinin çokça bulunması (200'ü aşkın).
3	Dünya turizm tercihlerindeki değişim (Kitle turizmden alternatif turizme yönelme eğilimi).
4	İlde dört mevsimin yaşanması.
5	Flora zenginliği.
6	Türkiye'nin kullanılabilir buzullarından birinin ilde olması.
7	İlin, tarihi İpekyolu üzerinden olması.
8	İlin Deprem kuşağında yer almaması.
9	Dağların denize yakın olması.
10	Doğalgazın gelecek olması.
11	AB Hibe fonlarının varlığı.
12	TC Başbakanı'nın Rizeli olması.
13	Değirmenlerin ve diğer kültürel değerlerin bakım ve onarımlarının yapılıyor olması.
14	Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki doğal yaşlı ormanların büyük bir kısmının il sınırları içinde olması.
15	Türk Silahlı Kuvvetleri'nin talep doğrultusunda hurda uçak, gemi, tank gibi araçları verebilmesi. Bunların balık adamların çalışmalarında kullanılacak olması.

Katılımcıların, Rize ili turizminin gelişmesini olumsuz yönde etkileyebilecek tehditler ile ilgili görüşleri Çizelge 8'de görülmektedir:

Çizelge 8. Rize İli Turizminin Gelişmesinin Önündeki Tehditler

	Tehditler
1	Göç nedeniyle yayla kültürünün değişmesi (Eskiden genç kuşağın yaylacılık yaparken bugün yaşlı kesimin yapması, bu durumun yayla kültürünün gelişmesi üzerindeki olumsuz etkileri).
2	Hidroelektrik santrallerinin kurulma çalışmalarının yapılmakta olması.
3	Açıkta bırakılan çöplerin halk sağlığı ve turizmi tehdit etmesi.
4	Rize sanayinin (çay fabrikalarının) atık arıtma sisteminin olmaması.
5	Karadeniz Olimpiyatlarının sadece Trabzon'la sınırlı kalması.
6	Turizm ile ilgili yasalardaki boşluklar ve yasalar arası uyumsuzluklar.
7	Şehrin kanalizasyon arıtma tesisinin olmaması.
8	Yaylalarda yerleşik alan planlamalarının yapılmamış olması.
9	Kanunsuz yapılan dip balıkçılığının, balıkçılığın biyolojik dengesini bozması, sualtı flora ve faunasının olumsuz yönde etkilenmesi, endemik türlerin yok olma tehlikesi yaşaması.

3.3. Örnek Eylem Planı

Bu bölümde; yapılan çalışma sonrasında ortaya çıkan, 'zayıf yönler'den bir tanesi için Örnek Eylem Planı hazırlanmıştır. Zayıf yönlerin belli bir gruplandırma ve önceliklendirmeye tabi tutularak, benzer eylem planlarının hazırlanmasının sağlanması gerekli görülmektedir.

Örnek Eylem Planı I *

Konu: Yöresel Değerleri Temsil Eden Hediyeelik Eşya Üretimi ve Pazarlaması

Koordinatör: Rize Ticaret ve Sanayi Odası Başkan Yardımcısı

Proje Ekibi (Sorumlular) : Rize Belediyesi, İl Turizm Müdürlüğü, Halk Eğitim Merkezi, Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, İlgili Sivil Toplum Kuruluşları'ndan bir ya da iki temsilci ve üniversiteden pazarlama/üretim konularında çalışan bir akademisyen, sponsorlar

İzlenecek Yol:

- Rize ilinde yöresel değerleri temsil edebilecek hediyeelik eşyalara ilişkin durum tespitinin (envanterin) yapılması.
- Hammadde, işçilik ve diğer maliyetlerin hesaplanması.
- Pazar araştırması yapılması.
 - Anket uygulamaları
 - Dış danışman yardımı
- Üretim yerlerinin tespit edilmesi.
- Gerekli donanımın ve hammaddenin belirlenmesi ve temini.
- Eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi.
- Tanıtım araçlarının belirlenmesi.
- Uygun bir satış yerinin düzenlenmesi.
- Satış artırma faaliyetlerine önem verilmesi.

Denetim: Rize Valisi

Uygulama Takvimi: Temmuz 2007 - (sürekli...)

Projenin Çıktısı: Proje Sonuç Raporu

- * Yukarıdaki eylem planı, SWOT Analizi çalışmasının son bölümünde örnek olarak hazırlanmıştır. İlgili kurum ve kuruluşların bir araya gelerek yapacakları gerçek eylem planlarında; koordinatör, sorumlular, izlenecek yol, denetim, uygulama takvimi gibi konular ayrıntılı olarak tartışılıp, incelenerek ele alınması ve nihai planın bu şekilde oluşturulması önerilmektedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Rize İli Turizm SWOT Analizi çalışması, kamu ve özel sektörde faaliyet gösteren kuruluşların yönetici ve temsilcilerinin yakın ilgisiyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, İlin turizme yönelik güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerini samimi bir şekilde tartışarak analiz etmiştir. Sürecin bundan sonraki aşamalarının gereği gibi yerine getirilmesi Rize İlinin turizmle ilgili geleceğe yönelik amaç ve hedeflerine ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

Analiz çalışmasında ortaya çıkan güçlü yönlerin ağırlık kazanmasını sağlamak için yerel idari otorite ve sivil inisiyatifin harekete geçmesi, İlin turizmle ilgili kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerine yönelik çalışmalara hız kazandırılması gerekmektedir. İlin karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümünde merkezi karar mekanizmalarını da harekete geçirebilmek için sahip olduğu potansiyeli iyi bir şekilde kullanması; birbirini tamamlayabilen projeler oluşturularak girişimlerde bulunulması amaçlanmalıdır.

Analiz çalışmasında ortaya çıkan 46 adet zayıf yönle ilgili eylem planlarının oluşturulması aşamasında 'önceliklendirme' yöntemine göre hareket edilmesi tavsiye edilmektedir. İyileştirilecek zayıf yönlerin önceliklendirilmesinde, çözümü İl içinde olan, yönetim teknikleri ile çözülmesi mümkün ve çok yönlü olmayan zayıf yönlerin öncelikle ele alınarak, çözümü görece daha zor olan sorunların çözülmeye çalışılması ile ortaya çıkacak zaman kaybının önüne geçilmesi amaçlanmalıdır. Zayıf yönler arasında sorunun kaynağı ve çözüm yolları birbirine benzer olanların gruplandırılarak eylem planlarının hazırlanması da zaman ve emek gibi kaynakların verimli kullanılmasına ve planların daha hızlı uygulamaya konulmasına katkı sağlayacaktır.

Gerçekleştirilen SWOT Analizi çalışmasının ardından aşağıdakilerin yapılması önerilmektedir:

1. Eylem planlarının izlenmesi amacıyla bir 'Koordinasyon Kurulu' (Koordinasyon Kurulu'nun bir Vali Yardımcısının başkanlığında, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, uygun görülecek özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin katılımıyla oluşturulması önerilmektedir) oluşturulması.
2. SWOT Analizinde ortaya çıkan konuların 'Koordinasyon Kurulu' tarafından toplu olarak önceliklendirilmesi ve değerlendirilmesi.
3. SWOT Analizi çalışmasına katılan grubun Koordinasyon Kurulu tarafından önceliklendirilen konularda 'Eylem Planları' hazırlanması.
4. Eylem planlarının uygulamaya alınması.
6. Üç ayda bir olmak üzere 'Durum Değerlendirme Toplantıları' yapılarak gelişmelerin analiz edilmesi.
7. Yılda bir kez 'Genel Değerlendirme Toplantısı' yapılarak ulaşılan durumun daha önceden belirlenmiş olan amaç ve hedeflerle karşılaştırılması ve gerekli önlemlerin alınması.
8. Ulaşılan amaç ve hedeflerin uygulamadaki etkililiğinin izlenmesi.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. AKÇA H., Dünyada ve Türkiye’de Kırsal Turizm, TSE Standard Dergisi, Eylül 2004.
2. AKIN ACUNER Ş., Alternatif Turizm Türlerinin Doğu Karadeniz Bölgesi Turizm Potansiyelinin Gelişmesine Etkisi, 689 No.lu MPM Yayını, 2006.
3. AKPINAR S., Türkiye’nin Turizm Merkezlerinde Ekoturizm Yaklaşımları, 2004.
4. BUDEANU A., Impacts and Responsibilities For Sustainable Tourism: A Tour Operator’s Perspective, Journal of Cleaner Production, 2004.
5. ÇAKILCIOĞLU M., Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin: Sürdürülebilir Turizm, 10. Ulusal Bölge Bilimi/Bölge Planlama Kongresi, 2002.
6. EKO Ekonomi ve Aktüel Dergisi, Bacasız Sanayi Turizm, Ağustos-Eylül 2004.
7. GÖKÇE F., Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Doğu Karadeniz Bölgesinde Yayla Turizmi, 2004.
8. HUGHES G., Environmental Indicators, Annals of Tourism Research, 2004.
9. İNCEKARA A., BOCUTOĞLU E., ÖZTÜRK K., OKUTAN A., BERBER M., ÖZASLAN İ., ERSUN C., OK S.Ç., MÜFTÜOĞLU H., SUBAŞI B., Karadeniz Bölgesinde Yayla Turizminin Geliştirilmesi, Bölgesel Gelişme ve Çevreye Uyumlu Yapılaşma, İstanbul Ticaret Odası Yayını, 1997.
10. JONSTON B.R., Breaking Out of The Tourist Trap, Cultural Survival Quarterly, January 1990.
11. OLALI H., Turizm Politikası ve Planlaması, Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını, İstanbul, 1982.
12. OREL DEMİRCİ F., MEMMEDOV İ., Turizmde Hizmet Pazarlaması: Türkiye Açısından Rusya Pazarı, Karahan Kitabevi, 2003.
13. ÖZYABA M., Doğu Karadeniz Bölgesinde Yaşanan Turizm Sektörünün Doğa Turizmi Açısından Değerlendirilmesi, 2004.
14. PLATİN, Turizm Geleceğe Damgasını Vuracak, Ekim 2004.
15. Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2007.
16. Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri, 2004.
17. RYAN C., Equity, Management, Power Sharing and Sustainability- Issues of the ‘New Tourism’, Tourism Management, 2001.
18. SECKELMANN A., Domestic Tourism – A Chance For Regional Development in Turkey?, Tourism Management, 2001.
19. TOSUN C., Challenges of Sustainable Tourism Development in the Developing World: The Case of Turkey, 2001.
20. YAĞCI Ö., Turizm Ekonomisi, 2003.
21. www.forsnet.com.tr, 2005.